

Informatie

bij het invullen van het Onderwijskundig rapport bij aanmelding ernstige enkelvoudige dyslexie

Conform de richtlijnen verwijzing/aanmelding in het 'Protocol Dyslexie Diagnostiek en behandeling 01-12-2006 CVZ project nr. 608/001/2005

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Algemene informatie over dyslexie	3
Typering van dyslexie	3
Differentiaal diagnostiek	4
Co-morbiditeit	4
Vergoeding van dyslexiebehandeling vanuit de basisverzekering	5
Vertrekpunten diagnostiek en indicatiestelling	5
Handreikingen voor scholen	5
Procedure aanmelding	6
Functie	7
Onderdelen	7
Toelichting Onderwijskundig Rapport	8
Leerling- en schoolgegevens	8
Leerlingvolg- en ontwikkelingssysteem	8
Lijst met voorgeschreven toetsen.	9
Cognitieve capaciteiten (intelligentie) van de leerling	9
Leerling-kenmerken	9
Sociaal-emotioneel functioneren	9
Verzuim	9
Speciale begeleiding	10
Eventuele toelichting op het onderwijskundig rapport	10
Speciale aandacht voor het volgende:	10

Inleiding

Voor u ligt een model voor het onderwijskundig rapport dat is toegespitst op de aanmelding en verwijzing van een leerling die na 01-01-2001 is geboren en waarbij een vermoeden bestaat dat er sprake is van ernstige lees- en spelling problemen. Het model is gebaseerd op diverse modellen die reeds in de praktijk worden gebruikt t.b.v. van de aanvraag voor leerling gebonden financiering. Volgens de Tijdelijke Commissie Advisering Indicatiestelling, de VMBO projectorganisatie, Weer Samen Naar School + en de Wegbereiders leerling-gebonden financiering vormt dit model een goede basis voor het opstellen van een onderwijskundig rapport.

Algemene informatie over dyslexie

Afbakening van dyslexie¹

De afbakening van dyslexie als ernstige leesafwijking [DSM IV; 2000] classificeert dyslexie in ICDH termen als een 'stoornis' en 'beperking' [VanderLeij et al, 2003]. Het verdient daarom aanbeveling deze stoornis nu ook inhoudelijk af te bakenen. Voortschrijdend wetenschappelijk inzicht in de aard van dyslexie maakt echter een afbakening t.o.v. andere leer- en ontwikkeling stoornissen in cognitief inhoudelijke termen nu niet alleen mogelijk, maar ook geïndiceerd, waardoor een directe aansluiting ontstaat bij internationale afspraken rondom dyslexie afbakening. Deze aansluiting bij de internationale definities [o.a. Reid Lyon et al, 2003], maar vooral ook bij de huidige wetenschappelijke inzichten en internationale consensus in het wetenschappelijk onderzoek en leidt tot de volgende werkdefinitie:

Dyslexie is een specifieke lees- en spellingstoornis met een neurobiologische basis, die wordt veroorzaakt door cognitieve verwerkingsstoornissen op het raakvlak van fonologische en orthografische taalverwerking. Deze specifieke taalverwerkingsproblemen wijken proportioneel af van het overige cognitieve, en m.n. taalverwerkingsprofiel en leiden tot een ernstig probleem met het lezen en spellen van woorden ondanks regelmatig onderwijs. Dit specifieke lees- en spellingprobleem beperkt in ernstige mate een normale educatieve ontwikkeling, die op grond van de overige cognitieve vaardigheden geïndiceerd zou zijn.

De hier gegeven beschrijving van dyslexie én de criteria voor ernst van de lees/spellingproblemen én de keuze van de dyslexie indicatoren sluiten naadloos aan bij de uitgangspunten en criteria voor dyslexie zoals gehanteerd in 2006 gestarte EU project 'Dyslexia genes and neurobiological pathways', waaraan 13 onderzoeksgroepen in 8 Europese landen deelnemen (Specific Targeted Research Project under the Sixth Framework Programme of the European Community).

Typering van dyslexie

Op grond van zowel literatuuronderzoek als een evaluatie van een representatieve Nederlandse steekproef dyslexie diagnostiekgegevens kunnen de belangrijkste kenmerken van dyslexie worden geformuleerd [Gezondheidsraad, 1995; Catts, 1996, VanderLeij e.a., 2003; Vellutino e.a., 2004; Shaywitz & Shaywitz, 2005; Blomert, 2005]:

¹ Protocol Dyslexie Diagnostiek & Behandeling 2006

- Ernstige lees en spellingproblemen af te leiden uit zwakke prestaties
- Het trage/moeizame leerproces is specifiek voor lezen en spellen
- De lees en spellingproblemen betrekken zich op woord en subwoordniveau
- De verwerking van spraakklanken is verstoord/vertraagd
- Het snel serieel benoemen (van letters en cijfers) is verstoord/vertraagd
- Visueel/orthografische woordherkenning is onnauwkeurig/vertraagd
- Het koppelen van visuele/auditieve letter/woordverwerking is verstoord/vertraagd
- Een minderheid vertoont verbale werkgeheugenproblemen.

Bijna alle kinderen met leesproblemen hebben ook spellingproblemen. Hoewel m.b.v. behandeling een functioneel lees- en spellingniveau behaald kan worden, is de traagheid

van het lezen uiteindelijk het meest hardnekkige kenmerk in (relatief) transparante talen als b.v. het Nederlands. De genetische basis van dyslexie is multifactoriëel van aard [McGrath e.a., 2006]. De neuro-cognitieve basis van dyslexie duidt eveneens op meerdere, vaak simultaan optredende, cognitieve verwerkingsproblemen, waarvan (nog) niet duidelijk is in hoeverre deze stoornissen onafhankelijk van elkaar zijn [Blomert, 2005].

Diagnostisch zijn deze stoornissen echter in voldoende mate objectiveerbaar.

Differentiaal diagnostiek

Problemen met lezen en spellen komen veel voor en een ruime minderheid hiervan betreft dyslexie [Blomert, 2005]. Uit dit prevalentie onderzoek bleek dat de kinderen met dyslexie alleen van de landelijke populatie verschilden in schrifttaalvaardigheden, terwijl de kinderen met algemene leerproblemen op alle CITO testonderdelen, en dus op alle schoolvaardigheden, verschilden van de landelijke populatie. Deze resultaten bevestigen dat de afbakening van dyslexie als *specifiek* lees- en spellingsprobleem empirisch onderbouwd is in een Nederlandse onderzoekspopulatie, en dat kinderen met dyslexie sterk verschillen van leerlingen met algemene leerproblemen. De belangrijkste aanleunende condities c.q. stoornissen, waarbij zwakke aanleg c.q. andere ontwikkelingsanomalieën de oorzaak zijn van een verminderde c.q. verstoorde cognitieve informatieverwerking, die kan leiden tot lees- en spellingproblemen zijn:

- een algemeen leerprobleem
- een algemene taalstoornis
- een specifieke taalstoornis: SLI (specific language impairment)

Co-morbiditeit

Net als bij andere ontwikkelingsstoornissen komen co-morbide verschijnselen bij dyslexie relatief vaker voor dan in de normale populatie. De frequentie van deze co-morbiditeit wordt in de klinische praktijk waarschijnlijk overschat (Blomert, 2006).

Hoewel deze co-morbide verschijnselen niet de oorzaak zijn van de dyslexie, kunnen deze in *sommige* gevallen de ernst van de problemen negatief beïnvloeden

De bekendste gerapporteerde co-morbiditeiten bij dyslexie zijn:

- auditieve waarnemingsproblemen
- visuele waarnemingsproblemen
- ADHD
- Rekenproblemen

Vergoeding van dyslexiebehandeling vanuit de basisverzekering

Op 1 januari 2009 wordt de vergoeding voor diagnostiek en behandeling van leerlingen met ernstige, enkelvoudige dyslexie in het basispakket van de zorgverzekering opgenomen voor kinderen die op of na 1 januari 2001 zijn geboren. Inmiddels komen de kinderen die op 01-01-2012 7, 8, 9, 10 of 11 jaar zijn met ernstige dyslexie inmiddels in aanmerking voor de vergoedingsregeling. Deze wordt stapsgewijs ingevoerd tot en met 2013. De vergoede zorg in verband met ernstige dyslexie zal uiteindelijk gelden voor leerlingen van 7 jaar en ouder in het basisonderwijs en leerlingen van 7 tot en met 13 jaar in het speciaal basisonderwijs.

Stapsgewijze invoering betekent concreet dat ouders in 2009 aanspraak kunnen maken op vergoeding van de zorg wanneer deze zorg aanvangt vóór de negende verjaardag van hun kind. Elk kalenderjaar wordt deze leeftijdsgrens met een jaar opgetrokken, totdat in 2013 de zorg wordt vergoed voor alle leerlingen in het primair onderwijs van 7 jaar en ouder en leerlingen in het speciaal onderwijs van 7 tot en met 13 jaar. In 2011 wordt de maatregel geëvalueerd. Dan wordt nagegaan of de vergoeding ook echt ten goede komt aan de beoogde doelgroep, zodat duidelijk wordt of de maatregel in de praktijk uitvoerbaar en beheersbaar is.

Vertrekpunten diagnostiek en indicatiestelling

Poortwachtersfunctie scholen

Scholen hebben een belangrijke taak bij de aanpak van ernstige dyslexie. In feite vervult de school een soort poortwachtersfunctie. De school zal er aan moeten bijdragen dat onnodig gebruik van deze vorm van zorg wordt voorkomen. Onnodig gebruik leidt tot medicalisering en tot hogere kosten dan noodzakelijk. Dat is niet in het belang van de betrokken kinderen. Ook is dit niet in het belang van een goede aanpak van ernstige dyslexie.

Schoolanamnese

Naast de lees- en spellingproblemen dienen tevens de schoolvaardigheden in ogenschouw te worden genomen die wél beheerst worden, om in principe het onderscheid mogelijk te maken met leerlingen met algemene leerproblemen. Dyslectici verschillen meestal niet van 'normale' leerlingen als het gaat om niet-talige vakken, maar wel als het gaat om m.n. lezen en spellen. Leerlingen met algemene leerproblemen verschillen significant in de meeste schoolvakken van 'normale' leerlingen. Dit wijst op de noodzaak van een zorgvuldige analyse van de leerprestaties in brede zin, af te leiden uit het leerlingvolgsysteem en opgenomen in de schoolanamnese en signaleringsgegevens van de school.

Handreikingen voor scholen

Voor scholen is een belangrijke rol weggelegd in het signaleren van en begeleiden bij dyslexie. In de Protocollen Leesproblemen en Dyslexie en het Organisatorisch Continuüm van Zorg worden hiervoor handreikingen gedaan aan scholen. Aanmelding voor diagnostiek geschiedt door de ouders op basis van een leerling-dossier dat door de school wordt gemaakt. Uit dit leerling-dossier is de informatie te halen om dit onderwijskundig rapport in te vullen en te voorzien van de gevraagde en ondertekende bijlagen. Op basis van de schoolgegevens en eigen diagnostisch onderzoek beslist een

GZ-psycholoog of de leerling voor de vergoede dyslexiebehandeling in aanmerking komt.

Procedure aanmelding

Stap 1

Check:

1. **Regulier of speciaal basisonderwijs** **Ja** → ga door naar 2
Nee → ouders betalen onderzoek en behandeling zelf
2. **Kind op 01-01-2012 7-8-9-10 of 11 jaar?** **Ja** → ga door naar 3
Nee → ouders/school betalen onderzoek en behandeling zelf
3. **Stoornissen (ADHD, PDD nos e.d.)** **Ja** → ouders/school betalen onderzoek en behandeling zelf
Nee → ga door naar 4
4. **Andere leerproblemen** **Ja** → ouders/school betalen onderzoek en behandeling zelf
Nee → ga door naar 5
5. **School levert aan middels onderwijskundig rapport (OWR):**
  - a. Informatie uit het Leerlingvolgsysteem (LVS) met de volgende kenmerken (eisen):
Lezen/spellen moet minimaal **driemaal** zijn getoetst (b.v. CITO toets gedateerd!!)
    1. Lezen moet **minimaal driemaal** op een E niveau zijn getoetst (= laagste 10% van het normgemiddelde lezen) of
    2. < 16% op lezen (D score) + laagste 10% (E score) op het normgemiddelde spellen
Nee → eerst drie meetmomenten aan kunnen tonen = doorbehandelen en nog eens meten
Ja → ga door naar 5b
  - b. Tussen de meetmomenten moet **extra zijn begeleid** op basis van een **handelingsplan** waarin doel, middelen, begeleidingsfrequentie en evaluatie.
    1. **Ouders** moeten getekend hebben
    2. Het plan moet door **gediplomeerd IB-er of RT-er** zijn opgesteld.
Nee → eerst twee perioden volgens een handelingsplan begeleiden en het effect meten
Ja → ga door naar 6

6. Het **Onderwijskundig rapport** (OWR) 'signalering en aanmelding moet worden **ondertekend door directeur** en ouders aan ons worden toegezonden.

7. **Na** ontvangst van het OWR
 a. mét de toetsgegevens
 b. mét de twee handelingsplannen en oudervragenlijsten.

8. Ontvankelijk verklaren door GZ psycholoog (alleen wanneer na 01-01-2001 geboren)

9. Verklaring ontvankelijkheid aan ouders versturen waarna de intake wordt gepland.

start **stap 2**.

Alle volgende stappen voeren wij binnen de praktijk uit.

Versie d.d. 17-5-2012

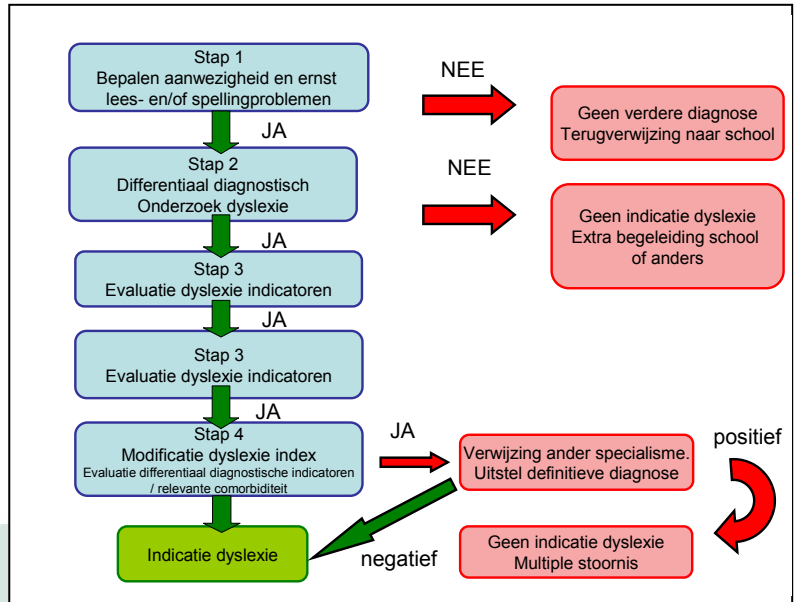
Functie

Het onderwijskundig rapport geeft de noodzakelijke basisinformatie over de aangemelde leerling. In kort bestek verschaft de 'verwijzende' school aan onze praktijk gegevens over de signalering van de lees- en spellingproblemen, de duur en inhoud van de extra begeleiding op school, de resultaten hiervan en de beschrijving van de evaluatie instrumenten. Voorts wordt duidelijk dat de lees- en spelling stagneert en wordt beschreven met welke evaluatie-instrumenten dit wordt onderbouwd. Er wordt met argumenten beschreven waarom er het vermoeden bestaat dat er sprake is van dyslexie. Tevens willen wij zicht hebben op eventuele andere (leer) stoornissen.

Onderdelen

Het model onderwijskundig rapport bestaat uit vier onderdelen:

- *algemeen deel*: de vragen 1 t/m 5, 10 en 11 worden altijd ingevuld. De overige vragen worden ingevuld als er sprake is van (sociaal-emotionele) problemen;
- *toestemmingsformulier ouder(s) / voogd(en) / leerling*: dit wordt gebruikt om ouder(s), voogd(en) of leerling om toestemming te vragen om met name genoemde handelingsplannen als bijlage bij het onderwijskundig rapport te versturen naar met name genoemde instellingen.

Toelichting Onderwijskundig Rapport

Leerling- en schoolgegevens

- *Nationaliteit:* wanneer de leerling niet in Nederland is geboren maar elders, is het van belang dat bekend is sinds welke datum de leerling in Nederland woont én sinds wanneer de leerling Nederlands onderwijs volgt. Voor de categorie anderstalige leerlingen die korter dan één jaar Nederlands onderwijs volgen, is bijvoorbeeld de cumi-regeling van toepassing. Om van deze regeling gebruik te kunnen maken moet bekend zijn op welke datum de leerling voor het eerst Nederlands onderwijs heeft gevolgd.
Let u er goed op of de ouders gescheiden zijn. Beide ouders dienen dan toestemming voor onderzoek en behandeling te verlenen.
- *Burgerservicenummer (BSN):* dit nummer (vroeger het sofinummer) moet vermeld worden.
- *Schoolloopbaan:* hier kunt u door het zetten van kruisjes aangeven of er sprake is geweest van schoolwisseling tussen een onderwijstype en een ander onderwijstype en of de leerling gedoubleerd heeft. Hier volgt een voorbeeld van een leerling die in groep 3 van het basisonderwijs doubleerde en vanaf groep 5 het speciaal basisonderwijs bezoekt.

	1	2	3	4	5	6	7	8
☒ Basisonderwijs	☒	☒	☒	☒	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7	8
☒ Speciaal Basisonderwijs	☐	☐	☐	☐	☒	☒	☒	☒
☐ Anders:								

- *Naam contactpersoon:* hier kunt u de naam invullen van de persoon die de verdere contacten over de leerling onderhoudt. Mogelijk is dit de groepsleerkracht, de interne begeleider of directeur.
- *Naam internbegeleider:* hier moet u de naam van de internbegeleider invullen. Tevens dient u aan te geven welke registratie deze bezit t.a.v. zijn/haar specialistische opleiding.

Leerlingvolg- en ontwikkelingssysteem

In dit kader kunt u beknopt de 'zakelijke' toetsgegevens van de leerling opnemen, zodat wij een overzicht krijgen van het bereikte niveau op de verschillende didactische domeinen. Let op dat niet alleen de naam van de gebruikte toets, maar ook het niveau van de toets moet worden genoteerd. Dus *CITO Getallen en Bewerkingen M8* in plaats van CITO.

Lijst met voorgeschreven toetsen.

De toetsen die worden gebruikt om het didactisch niveau in beeld te brengen moeten valide en betrouwbaar zijn. Hiernaar heeft de COTAN onderzoek gedaan. Hieruit komt naar voren dat de toetsen van ondermeer het CITO aan deze eisen voldoen.

Cognitieve capaciteiten (intelligentie) van de leerling

Soms heeft de verwijzende school intelligentiegegevens van de leerling voorhanden. Ondanks dat t.a.v. de indicering een nieuw onderzoek naar de cognitieve capaciteiten noodzakelijk is, wordt aanlevering van deze gegevens zeer op prijs gesteld.

Leerling-kenmerken

In het onderdeel 'Positief werkende leerling-kenmerken' kunt u door het markeren van vierkantjes in de linker kolom aangegeven welke leerling-kenmerken een positieve invloed kunnen hebben op de schoolontwikkeling van de leerling, zowel cognitief, didactisch, als sociaal-emotioneel. In de rechter kolom (aandachtspunt voor extra zorg) kunt u markeren welke leerling-kenmerken een mogelijk risico in zich dragen voor de ontwikkeling van de leerling en dus een aandachtspunt voor extra zorg impliceren. U hoeft een vierkantje alleen dan te selecteren als het voor de bewuste leerling ook echt aan de orde is. Niet alle vierkantjes hoeven dus te worden ingevuld.

Sociaal-emotioneel functioneren

Een aantal leerlingen heeft problemen op sociaal-emotioneel gebied. Deze problemen kunnen in zeer veel gradaties voorkomen. U wordt verzocht hier aan te geven van welke problematiek sprake is, op welke wijze deze in het verleden gediagnosticeerd is en welke instantie het onderzoek heeft uitgevoerd. Het is prettig als u het verslag van dit onderzoek toevoegt. Verder vragen we u in te vullen welke onderzoeksinstrumenten zijn gebruikt. Zoals opgemerkt in paragraaf 2 mogen alleen voorgeschreven testen en toetsen worden gebruikt.

Persoonlijkheidsvragenlijsten zijn onderzoeksmiddelen waarbij de leerling zelf een oordeel geeft over zijn sociaal-emotioneel welbevinden.

Gedragsbeoordelingslijsten zijn onderzoeksmiddelen waarbij anderen (leerkracht of ouders) een oordeel geven over het sociaal-emotioneel welbevinden van de leerling.

Verzuim

Wilt u bij het aankruisen van 'vaak' een toelichting geven?

Speciale begeleiding

U hebt hier ruimte om de geboden extra hulp/begeleiding ten aanzien van het lezen en spellen te noteren en te specificeren. Tevens kunt u aangeven welke soort hulp gegeven is, de naam van de hulpverlener en eventueel vanuit welke instantie hulp verleend werd en in welk jaar. U dient de beschrijving te onderbouwen met gedateerde handelingsplannen die zijn ondertekend door de intern begeleider en (één) van de ouders of voogden.

Eventuele toelichting op het onderwijskundig rapport

U kunt van deze ruimte gebruik maken om een toelichting op het voorgaande te geven of om een opmerking te maken over zaken waarvoor op dit formulier geen ruimte was.

Ondertekening en datering

Een handtekening door de directeur van de school is noodzakelijk, evenals het invullen van de datum waarop het onderwijskundig rapport wordt afgesloten. Hiermee geeft u aan dat u alle pagina's heeft doorgelezen van zowel dit toelichtende deel als het invulformulier. Tevens erkent de directeur hiermee eventuele juridische aansprakelijkheid wanneer de aangeleverde gegevens, ook achteraf, aantoonbare onjuistheden of vertekening van de waarheid blijken te bevatten.

Speciale aandacht voor het volgende:

Wanneer dit Onderwijskundig Rapport ontvankelijk wordt verklaard én wanneer ernstige enkelvoudige dyslexie wordt vastgesteld, heeft de leerling recht op vergoede externe dyslexie zorg. Wij willen u erop wijzen dat dit alleen het geval is en blijft wanneer het op school voor lezen en spellen remedial teaching op basis van handelingsplannen blijft houden. Ook ouders worden geacht dagelijks met hun kind te oefenen. Hierover hebben wij geregeld afstemming.

NB: Ouders hebben recht op een kopie van het onderwijskundig rapport (artikel 42 WPO).

In het kader van de Wet bescherming persoonsgegevens adviseren we u dringend om ouder(s) / voogd(en) om toestemming te vragen voor het meesturen van rapporten bij het onderwijskundig rapport. U kunt hiervoor het Toestemmingsformulier ouder(s) / verzorger(s) / leerling gebruiken uit het model onderwijskundig rapport.

